

DUCHOVNI VĚDA JAKO PŘÍPRAVA NA NOVÉ ÉTERNÉ ZŘENÍ

Rudolf Steiner

Heidelberg 27. ledna 1910

V našich přednáškách pro členy bychom se nedostali daleko, kdybychom občas nehovořili také o intimnějších pochodech v duchovním životě lidstva. Co si máme osvojit v našich pobočkách, to je příprava pro chápání vznešených duchovních pravd. Při této přípravě nesmíme myslet na pouhou výuku teorií o idejích. To, čemu v našem smyslu říkáme příprava k vyšším pravdám, má vlastně převážně spočívat v jakémsi citovém a vjemovém rozpoložení naší duše. Životem v pobočkách, tím, že se takřka týdně v nich shromažďujeme, má naše duše pozvolna dozrávat k vnímavosti i pro ty části duchovní vědy, které sestupují, nebo, chceme-li, můžeme také říci vystupují z obecných pravd, jež můžeme i dnes již hlásat většímu publiku v exoterních přednáškách ke konkrétním skutečnostem života.

Proto budiž dnešní večer citovou přípravou naší duše. Dnes vystoupí před naši duši určité věci, které ovšem budeme chápat nejprve pomalu a postupně, avšak které můžeme vnímat a tušit, když si osvojíme zralost, k níž můžeme dospět životem v pobočkách. Přitom se předpokládá, že takové pravdy budou přijímány s přiměřenou jemností, tak, že na ně budeme pohlížet jako na vzácný statek naší duše, nikoli jako na něco, o čem se můžeme domnívat, že to lze beze všeho předkládat nepřipravenému publiku. Od známého budeme pozvolna postupovat k neznámému.

Tomu, kdo se obeznámí byť jen s prvními základy anthroposofického světového názoru, vnucuje se otázka: má nějaký smysl, nějaký účel, že se lidská duše stále znovu objevuje na Zemi v postupných inkarnacích nebo vtěleních? Abstraktní pravda znovuvtělování se dá uznat, avšak takové abstraktní pravdy v podstatě znamenají pro život velmi málo. Pravdy získají svůj význam pro život teprve tehdy, když jsou způsobilé přetavit se v naší duši v teplo citu, ve světlo, jež nám v nitru září tak, že nás vede kupředu na životních stezkách. Proto bude abstraktní pravda o znovuvtělování pro nás významná teprve tehdy, až se dozvíme něco přesnějšího, intimnějšího o smyslu a významu postupných inkarnací člověka. Toto bude jedna otázka, kterou se dnes budeme zabývat.

Druhá otázka je toto: jaký má význam, že právě v přítomné inkarnaci jsme v situaci, že můžeme do našich duší přijímat anthroposofii, anthroposofické pravdy spojovat s naším nejvnitřnějším životem. Uvidíme, že tyto dvě věci se nám dnes harmonicky spojují.

Často jste již slyšeli, že dvě postupné inkarnace jednoho člověka ne-
následují libovolně, nýbrž že člověk, když smrtí vystoupil z jednoho pozemského života, vrací se k novému pozemskému životu teprve potom, když v tomto novém pozemském životě má příležitost poznat na zemi něco nového a spojit to se svou duší. To ovšem může pochopit pouze ten, kdo vývoj naší Země nepozoruje jen natolik, nakolik se odehrává v několika stoletích nebo tisíciletích; správně to může pochopit jen ten, kdo přihlíží k celkovému vývoji Země. Již vzhledem k zevním fyzickým poměrům, když se omezíme na zevní zdroje, vidíme, jak se tvář Země v poměrně krátkých časových údobích mění. Přečtěte si něco o tom, jak zdejší krajiny vypadaly třeba v době, kdy Kristus putoval po Zemi, a shledáte, jak se tvář této krajiny změnila za poměrně málo století. A potom si položte otázku, jak se asi v těchto několika stoletích mohly změnit morální a jiné kulturní poměry. Zkuste si jednou ve svých duších představit, čemu se například učilo dítě v době, kdy začínal náš letopočet, a čemu se učí dnes. Ujasněte si toto všechno a vzpomeňte si pak na to z anthroposofických nauk, že se můžeme dívat zpět do pradávné minulosti, kdy Země vypadala jinak, kdy většinou ještě neexistovaly kontinenty, které známe dnes, zato však zde byl velmi rozsáhlý kontinent v místech, které dnes zabírá Atlantský oceán. A představte si, co všechno

se muselo odehrát v nesmírně dlouhých údobích, aby se tvář Země uspořádala tak, jak je tomu dnes. Když si toto všechno promítnete před svou duší, potom si musíte říci: je tu možnost, že duše může pokaždé prožívat něco nového, pokaždé přijímat nové plody bytí naší Země a tyto plody potom sjednocovat se svým vlastním životem a pak procházet duchovním životem mezi smrtí a novým zrozením. A když se poměry zase změní tak, že se lze něčemu novému naučit, a když se naskytne vhodná doba znovu sestoupit na naši Zemi, potom se také duše skutečně znovu vtěluje.

Není to pouze hra bytostí a sil skrytá za jevy, co člověka stále znovu snáší k novým inkarnacím, nýbrž je tomu tak, že každé vtělení vnaší novou sílu a schopnost jakožto nový článek do božského plánu, jenž představuje celkový život člověka. Jen když takto pohlížíme na život, dostává zákon o opakovaných pozemských životech skutečný smysl. Avšak potom si také musíme říci: nemůžeme vlastně něco promeškat, což nezávisí něco na tom, jestli jedné inkarnace, jednoho vtělení využijeme správně. Kdyby zde bylo pouhé opakování přítomného života v následující inkarnaci, potom by leckdo mohl říci: vždyť mám čas, budu ještě často žít!

Avšak když se díváme na nejdůležitější skutečnosti života a víme, že to, co nám Země může v určitém údobí poskytnout, nelze prožít v jiné době, potom si řekneme, že také můžeme něco promeškat, že si můžeme osvojit vnitřní povinnost a odpovědnost, abychom každé inkarnace, každého vtělení odpovídajícím způsobem využili. A ještě více uznáme, jak můžeme těchto vtělení použít, když na základě duchovního bádání se podíváme poněkud nazpět. Částečně budu nyní hovořit o něčem, co již známe. Potom to však rozšířím o něco, co většina z přítomných ještě nezná. Víte již o tom, že naše vlastní duše měly v dřívějších vtěleních zcela jiné schopnosti. Takové schopnosti, jejichž prostřednictvím dnešní lidstvo žije a působí, nebyly zde vždy. Když se otážíme, čím dnes obzvlášť působí duše člověka, potom si musíme říci, že působí tím, že přesně přijímá prostřednictvím smyslů zevní skutečnosti světa, že člověk má sebevědomý rozum, sebevědomou schopnost usuzování, jíž může používat ke smyslovým vjemům a jejíž pomocí může smyslové vjemy kombinovat, a takto svým poznáním získat obraz světa. Potom víme, že člověk, když stále více vyvíjí svoji duši pomocí metod, které jsem popsal v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“, může mít kolem sebe ještě jiné, duchovní okolí. Víme, že existuje otevřené duchovní oko, probuzení vyšších nadmyslových schopností, které dnes u obyčejného člověka spí. Víme, že byla doba, kdy duchový svět vnímali všichni lidé, avšak také že nastane doba, kdy duchový svět zase bude moci proudit do naší duše, jako u uzdraveného slepce od narození proudí světlo a barva, které byly v jeho okolí i předtím, avšak nemohly do něj proudit, protože neměl otevřené orgány, aby je mohl vnímat.

Máme tedy dnes lidstvo, jež pouze pomocí mimořádného vývoje, pomocí zcela zvláštních metod může nahlížet do duchového světa. Vždyť normální stav dnešního člověka záleží v tom, že vnímá věci světa prostřednictvím zevních smyslů a své vjemy kombinuje se svým rozumem, jenž je vázán na fyzický mozek.

Avšak toto lidstvo nebylo vždy takové, jaké je dnes. Můžeme se podívat nazpět do starých dob vývoje lidstva a shledáme, když otevřeným jasnozřivým okem pohlédneme do starých dokladů, jež nazýváme kronika akáša, že člověk měl normálně zcela jiné duševní schopnosti. Ve starých dobách měli všichni lidé určitý druh jasno-zření; nikoli takové, jakého se dnes dosahuje zmíněnými metodami, nýbrž jasnozření jiného druhu, takové, o němž musíme říci, že bylo soumravné, temné, jako poloslivé. Avšak bylo zde, bylo zde zejména v určitých abnormálních poměrech. Jenže přicházelo zcela samo; nemuselo být zvlášť vštěpováno. Museli bychom se sice vrátit velmi daleko, kdybychom chtěli najít lidstvo se stálým jasnozřením, avšak lidstvo skutečně vždy mělo v určitých mezistavech mezi spánkem a bděním jisté jasnozření. Tohoto jasnozření zjišťujeme stále více, čím dále se vracíme. Vzpomínáte si, že když se

vracíme různými kulturami, procházíme různými epochami vzdělání lidstva. Nyní žijeme v kulturním údobí, jemuž předcházelo jiné. Toto jiné kulturní údobí označujeme jako údobí řecko-latinské. Tomu předcházelo zase jiné období, které označujeme podle vedoucích národů jako epochu chaldejsko-egyptsko-babylónsko-asyrskou. Tomu zase předcházelo jiné období, jež označujeme jako praperské, a to ještě dřívější označujeme jako dobu praindickou. Byla to kultura, k níž se může dívat nazpět pouze jasnozřivé oko, neboť kultura, která dala vzejít védám, vznikla mnohem později jako slabý dozvuk vznešené moudrosti, kterou sedm svátých ríšíů darovalo světu v původní praindické kultuře. A když se vrátíme za toto údobí, setkáváme se s velkou atlantskou katastrofou, která vlivem mohutných účinků vody a vzduchu změnila tvář naší Země tak, že atlantská pevnina pozvolna zmizela a místo ní vystoupilo to, co dnes představuje na jedné straně Afriku a Evropu a na druhé straně Ameriku.

A mohli bychom se vrátit ještě dále nazpět a z dokladů akášické kroniky bychom zjistili, že lidé na staré atlantské pevnině měli ještě zcela jiné duševní schopnosti, které jsou pro dnešního člověka sotva uvěřitelné, protože jsou příliš vzdálené tomu, co on dnes zná.

Ve všech těchto údobích byly již naše duše vtěleny, vtěleny v jiných tělech, avšak pokaždé měly jiné schopnosti. A kdybychom se mohli vrátit, zjistili bychom, že naše duše byly tehdy nadány vysokým stupněm jasnozřivé vnímavosti, zejména v určitých mezistavech mezi spánkem a bděním; byly svědky duchového světa, mohly se do duchového světa dívat. Kdybyste se mohli vrátit, shledali byste, jak jste sami viděli skutečnosti a bytosti duchového světa. Tehdy pro lidské duše neexistovalo žádné pokušení, dokonce ani možnost popírat duchový svět. Tyto duše jej viděly, neboť jen po několik hodin ve dne byly obráceny ven do fyzického světa. Předměty zevního fyzického světa nebyly ještě viditelně zařazeny jako v pozdějších dobách. Když tudíž lidé vstoupili do tohoto mezistavu mezi spánkem a bděním, měli kolem sebe svět, jež museli vnímat jako svět duchový, jenž je přesvědčoval: člověk pochází z tohoto světa; sestoupil z něho, aby ve fyzickém světě získal něco, co by v samotném duchovém světě získat nemohl. Co mohl získat v tomto zevním světě, co již také nemohl mít ve světě duchovém? Co tento duchový svět neměl, byla možnost rozvíjet vědomí sebe; možnost říkat o sobě: já. To lidstvo nemělo. Člověk se nacházel takřka mimo sebe právě v nejdůležitějších okamžicích svého života jakoby ve stavu vytržení, kdy vůbec ani nevěděl, že je samostatnou vnitřní individualitou. Oddával se duchovému světu. Cítit se jako já, tomu se mohl naučit jedině zde v tomto fyzickém světě; správné sebevědomí mohl přijmout pouze tady. A s tímto sebevědomím je nerozlučně spojeno to, co nazýváme schopností usuzovat naším dnešním myšlením a naší schopností vnímání. Člověk se tedy musel vzdát svého dřívějšího spojení s duchovým světem, svého starého šerého jasnozření, aby si mohl osvojit možnost lišit se jakožto já od okolí, a tím vůbec dospět k vědomí sebe.

Tento dar jasnozřivě nahlížet do světa duchů si člověk v budoucnosti opět ke svému sebevědomí získá. Brána k duchovému světu se mu takřka zavřela, aby se mohl stát sebevědomou vnitřní duchovní bytostí, aby mohl vystoupit k sebevědomí, aby potom jako samostatná bytost mohl opět vstupovat do duchového světa.

Existovaly tedy prastaré doby, kdy se člověk díval na okolí, které bylo zcela jiné než dnes. Co vidíme, když se dnes podíváme na naše fyzické okolí? Vidíme svět nerostů, rostlin, zvířat a své fyzicko-smyslové bližní. Toto nás obklopuje a k tomu především patříme jako ke světu, jenž je nám otevřen mezi zrozením a smrtí.

Ke světu, z něhož člověk pochází a jenž je za tímto světem, můžeme proniknout jen pomocí jasnozřivých vloh, které, jak bylo řečeno, dnes nejsou normálními schopnostmi přítomného člověka, avšak v oněch starých dobách byly v určitých stavech všem lidem k dispozici. Tehdy se člověk vžíval do duchového světa. Tehdy v něm vnímal duchové bytosti a duchové skutečnosti, o nichž slyšíme v duchovní vědě a jež nelze označovat jako neexistující, když je normální dnešní vnímání nemůže

vidět, neboť jsou zde právě tak, jako světlo a barvy jsou kolem slepce, i když je nemůže vnímat. Tyto duchové bytosti byly kdysi společníky lidí. A člověk si mohl říci: náležím duchovému světu; jako duchově-duševní bytost náležím světu, v němž tak jako moje vlastní duchově-duševní složka jsou takové bytosti, které v těchto stavech mám kolem sebe. V oněch dobách v pradávno minulosti byl člověk druhem duchově-duševních bytostí. Chápání světa a poznatky, které znaly tyto poměry, mohly vždy přesně rozlišovat a mohou i dnes rozlišovat různé stupně, jimiž člověk v různých dobách prošel. Nejprve stupeň, kdy byl zcela uvnitř tohoto duchového světa, kdy vlastně vědomě nesestupoval do smyslově-fyzického světa, nýbrž cítil se úplně jako příslušník duchového světa, takže veškeré své síly z tohoto duchového světa získával. Duchovní poznání rozlišovalo tento stupeň duchovního poznání od následujících stupňů, na nichž tato síla stále více mizela a na nichž pak stále intenzivněji vystupovalo vnímání ostře ohraničených předmětů zevního světa, zpracovávání těchto dojmů pomocí logického myšlení a usuzování současně s vývojem já, sebevědomí.

Orientální filosofie, která ještě mohla nahlížet do těchto poměrů, protože jí ještě zůstaly zbytky staré posvátné nauky říšiů, znala ještě označení pro tato různá údobí vývoje lidstva. Pro nejstarší doby, pro tato údobí jasnozřivého vývoje lidí, v nichž tato jasnozřivost dosahovala až do nejvyšších oblastí duchového světa, až k bytostem, které si musíme představovat jako ty nejvznešenější, jež souvisí s naším světem, pro toto údobí bylo zde označení Krita-juga, které se později nazývalo Zlatý věk. Potom nastala doba, kdy lidé vnímali z duchového světa již mnohem méně, kdy tyto účinky duchového světa již nebyly v lidech tak živé. Tato doba se nazývala Treta-juga, později Stříbrný věk. Lidé, kteří žili mezi zrozením a smrtí, získali zde jistotu o duchovém světě jiným způsobem. Měli sice ještě jen zcela nejasné zážitky bezprostředně z duchového světa, avšak zato si vzpomínali na doby před svým zrozením, kdy rovněž žili s duchovými bytostmi. Člověk stále ještě věděl o duchovém světě tak jistě jako dnes, když zestárne, nemůže popřít, že byl mladý. V poznacích, v nichž se o těchto věcech vědělo, označovala se tato doba jako Treta-juga; později - poněkud nejasně - se používalo výrazu Stříbrný věk. Avšak všechny tyto staré výrazy mají svůj hluboký význam. Svědčí to o dětinství dnešní vědy, jak na tyto výrazy pohlíží, protože vůbec netuší reality, z nichž tato označení plynula.

Po tomto Stříbrném věku následoval věk, kdy zde sice ještě bylo jasné vědění, jakési skutečné poznání duchového světa, avšak takové, že člověk přece již sestoupil do fyzicko-smyslového světa natolik, že mohl volit mezi oběma světy vzhledem ke svému přesvědčení. Staré jasnozřivost se v tomto třetím Železném věku, Dvapara-juga, stále více zatemňovalo, avšak přesto zde stále ještě soumravně bylo přítomno až po určitý stupeň a na základě vlastního vnitřního přesvědčení se mohl člověk více nebo méně připojovat k duchovému světu. Kdysi byl tento duchový svět pro něho zážitkem; to v tomto věku ještě věděl.

Potom se pozvolna blížil věk, jež orientálním výrazem označujeme jako Kali-juga, Temný věk. Je to věk, kdy se pro lidské duševní schopnosti pomalu, pozvolna zcela zavřela brána k duchovému světu. A tím, že lidé byli stále více odkázáni na to vnímat pouze fyzicko-smyslový svět, mohli také v tomto světě stále více vyvíjet svůj sebecit, svůj cit pro já, vědomí svého já. Tento věk začal poměrně pozdě, asi kolem r. 3100 před naším letopočtem, a pokračoval až do našich časů.

Probíráme to dnes v tom smyslu, jak se musíme naučit rozlišovat tyto věky, abychom pochopili nej důležitější úkoly našich vlastních přítomných inkarnací.

Vrátili bychom se ještě do atlantské doby, kdybychom období Krita-juga sledovali až k jeho začátku. Naproti tomu Treta-juga spadá ještě do doby svátých říšiů, to znamená do kultury indické, avšak zčásti také do doby pra perské. Zato Dvapara-juga se shoduje s pozdějšími kulturními epochami, s dobami chaldejsko-babylónsko-asyrsko-egyptskými. Tehdy zde stále ještě existoval určitý stupeň starého soumravně jasnozřivost. A doba, kdy brána k duchovému světu se začíná pomalu a poněmáhu

uzavírat stále důkladněji, kdy lidstvo je omezováno na fyzickou pláň, začátek tohoto věku spadá do roku 3100 před naším letopočtem, to znamená, než Kristus Ježíš putoval po Zemi. Takže tedy před více než 3000 lety před událostí Kristovou nastává doba, která z nás pozvolna vytvořila to, čím jsme dnes. Když nyní víme, že do tohoto věku spadá nejdůležitější čin celého pozemského vývoje, čin Kristův, můžeme ocenit celý význam tohoto činu. Neboť jací byli lidé ve věku Kali-jugy, když Kristus sestoupil na Zem. Již více než 3000 let procházeli vývojem, jenž je omezoval na fyzický svět a jenž je mezi zrozením a smrtí omezoval přijímat do sebe pouze to, co jim bylo v tomto fyzickém světě poskytnuto, co se jim v tomto fyzickém světě představovalo. Kdyby byl tento vývoje pokračoval stejným způsobem, tu by sice lidské vědomí já stále sílilo, avšak pouze směrem k egoismu. Člověk by se stal pouze požitkářem, žádostmi prostoupenou bytostí, všechno by chladně bez citu uzavíral do svého já. Nadobro by ztratil vědomí toho, že existuje duchový svět, kdyby nenastalo něco jiného. Comastaloi Veškerý význam toho, co nastalo, si uvědomíme, když pochopíme, že ve vývoji se skutečně objevují přechodné doby. Mnozí lidé, kteří pouze spekulují, kteří se zabývají pouze abstraktní filosofií nebo pěstují nějakou jinou ideologii, často nazývají každý věk přechodnou dobou. A téměř každá doba, nakolik se můžeme vracet k době vynalezení knihtisku, odkdy se toho tolik vytisklo, může se nazvat dobou přechodnou. Kdo stojí na půdě duchovní vědy, nebude toto slovo užívat tak štedře, neboť přechodnými dobami jsou pouze doby, v nichž se skutečně děje něco podstatnějšího, něco rozhodujícího oproti ostatním dobám.

Ve vědě je obvyklý výrok, jenž platí za samozřejmost: Anthroposofové by se měli naučit, že to je nesmysl: příroda nedělá skoky. Tento výrok zní velmi věcně, a přesto je to nesmysl; neboť příroda dělá samé skoky. Všimněte si, jak se vyvíjí rostlina, jak pokaždé dochází ke skoku, když se do vývojového pochodu vpracuje něco nového.

Jaký je to skok od pravidelného utváření listů ke květu, od kalichu k okvětnímu lístku, od okvětních lístků k prašníkům a tak dále. Když příroda po nějakou dobu postupovala pomenáhlou, dělá potom samé skoky. Veškeré bytí dělá skoky. V tom právě spočívá podstata vývoje, že dochází ke krizím a skokům. K obecným důkazům nejděsivější pohodlnosti lidského myšlení patří výrok, že příroda nedělá skoky. Neboť ona opravdu dělá mnoho skoků.

Avšak takto ve skocích se vyvíjí zejména duchovní život. V duchovním vývoji dochází k velikým, významným skokům. Potom život zase postupuje pomenáhlou dále a pak zase dochází k významným duchovním skokům. Takový mohutný skok se odehrál pro život lidstva - nejen pro ty, kteří se nacházeli kolem Krista - v době, kdy Kristus putoval po Zemi. A v tomto smyslu můžeme věk, v němž Kristus v Palestině žil a učil, nazvat přechodným věkem. Neříkejte, že všichni lidé musí takový skok, takový přechod snadno pozorovat. To nejpodstatnější, co se v nějaké době děje, může být zrakům současníků zcela skryto, může kolem nich přejít, aniž by něco z toho pozorovali. Víme přece, že kdysi taková událost přešla kolem milionů a milionů lidí zcela beze stop. Víme přece, že Tacitus, tento významný římský spisovatel, píše na jednom místě svého díla o křesťanech jako o skryté sektě. Například sto let poté, kdy se křesťanství už rozšířilo v jižních oblastech Evropy, vyprávěly se v Římě zcela pozoruhodné věci o křesťanství. V této době byly v Římě společenské kruhy, které nevěděly o křesťanství nic jiného, než že je to sekta výtržníků v odlehlé uličce Říma, vedená jakýmsi Ježíšem, a ten že způsobuje všelijaké hanebné činy. Toto vyprávění kolovalo v Římě sto let poté, kdy zde již bylo křesťanství. Takto beze stop přešla kolem velkého počtu lidí nejdůležitější událost nejen oné doby, nýbrž celého vývoje lidstva. Musíme si umět představit, že skutečně zatímco lidé vůbec nic nepozorují, může se dít to nejdůležitější, to nejpodstatnější. Když tedy lidé říkají, že žijeme v době, kdy se neděje nic podstatného, nic důležitého, není to ještě důkaz, že tito lidé mají skutečně pravdu.

Dnes vskutku zase žijeme v přechodné době, v níž se odehrávají nejdůležitější duchovní skutečnosti, o nichž četní naši současníci nic nevědí, avšak které zde jsou. Na jedné straně si musíme ujasnit to, že opravdu můžeme mluvit o přechodných dobách, že však tímto slovem nesmíme příliš plýtvat. Co bylo to podstatné v přechodné době, v níž se objevil Ježíš Kristus? To nej podstatnější z této přechodné doby pro celé lidstvo je vyjádřeno významným výrokem, jež je jen nutné správně chápat. Je vyjádřeno zvěstováním Jana Křtitele, jehož se pak opět ujal Kristus, a jež praví: „Změňte své smýšlení, království nebeské se k vám přiblížilo.“ V tomto výroku spočívá celý svět; právě ten svět, jenž intimně souvisí s tím nejdůležitějším, co se tehdy stalo pro celkový vývoj lidstva. Vlivem přirozeného vývoje v údobí Kali-juga dospěli lidé pozvolna tak daleko, že dosáhli soudnosti a vědomí já, že se však stali neschopnými z tohoto vědomí já vlastní silou opět získat spojitost s duchovým světem. Jan Křtitel pravil: Nyní nastala doba, kdy se vaše já musí vychovávat takovým způsobem, aby se toto já mohlo v sobě samém duševně prohloubit, aby v sobě našlo pouto ke království nebeskému. Neboť mimo sebe v jasnozřivých stavech nyní nemůže již člověk vystupovat do duchového světa normálním způsobem. Nebeské království muselo sestoupit až dolů do fyzického světa. Musí se projevovat tak, aby je já mohlo poznat prostřednictvím obyčejného sebevědomí, prostřednictvím smyslu pro pravdu v obyčejném sebevědomí. Změňte své smýšlení, změňte starou duševní náladu, abyste mohli věřit, že váš duševní život se může v sobě samém, v já rozehrát natolik, že na základě pozorování všeho, co se kolem vás děje, můžete pochopit: Existuje duchový svět! Duchové světy musíte pochopit ve svém já, prostřednictvím svého já. Duchové světy se přiblížily. Nyní už je nehledejte ve světě vytržení! Proto musel Kristus sestoupit a objevit se v lidském, hmotném těle, neboť lidská duševní nálada byla naladěna k chápání fyzické úrovně. Bůh musel přijít k lidem na fyzickou úroveň, protože lidé vlivem vývoje svého já a zavřením brány k duchovému světu nebyli již schopni přistupovat k bohům starým způsobem. To je to veliké, co se v tehdejší době stalo, že na jedné straně se vlivem přirozeného vývoje lidských schopností ztratilo staré spojení s duchovými světy a bylo dosaženo vědomí já. Avšak na druhé straně mohlo se tím ve fyzickém světě dosáhnout vědomí o těchto duchových světech. Tak se stal Kristus prostředníkem k duchovým světům pro ty lidi, kteří dospěli k takovému vývojovému stupni, že v já, žijícím na fyzické úrovni, mohli nyní získat spojitost s duchovým světem. Změňte své smýšlení, nadále nevěřte, že vytržením může člověk normálně vystoupit do duchového světa, nýbrž věřte, že rozvojem možností spočívajících ve vašem já a s pomocí Kristovou může být nalezena cesta do duchových světů. Neboť nejdříve jen takto může lidstvo najít Ducha.

Dnes žijeme opět v podobném věku. Neboť v roce 1899 uplynula Kali-juga, temný věk, a nyní se podobným způsobem pomalu připravují nová smýšlení, nové duševní schopnosti. Je docela možné, že současníci, lidé naší doby, zaspí tyto duševní schopnosti. Pozvolna poznáme, co nastoupí pro všechny lidi v našem věku, jenž nastal nyní po uplynutí období Kali-juga. Dnes máme za úkol pečovat o to, aby tato událost, tato přechodná událost nepřešla kolem nás bez povšimnutí a bez účinku na pokrok lidstva.

Kali-juga uplynula nedávno, v roce 1899. Nyní spějeme vstříc době, kdy k vyvinutému sebevědomí se budou přirozeným způsobem zase vyvíjet určité jasnozřivé schopnosti. Lidé budou zažívat to zvláštní a pozoruhodné, že vlastně nebudou vědět, co se s nimi děje. Lidé začnou dostávat tušení, která se uskuteční, budou předvídat události, které je zasáhnou. Lidé vůbec začnou skutečně pozvolna vidět, i když stínovitě a v prvních náznacích to, co se nazývá éterným tělem člověka. Dnes člověk vidí pouze fyzické tělo. Vidění éterného těla postupně přistoupí jako něco, o čem se lidé buď přesvědčí, že je to reálné, nebo o čem se budou domnívat, že to je mámení smyslů, že to vůbec neexistuje. Půjde to tak daleko, že mnozí se budou při takových zážitcích ptát: Copak jsem se zbláznil?

I když to bude zpočátku malý počet lidí, kteří se v příštích desetiletích vyvinou k těmto schopnostem, duchovní věda se šíří, protože cítíme odpovědnost, kterou máme vůči tomu, co se ve skutečnosti děje, co se musí dít podle přirozeného chodu událostí. Proč učíme duchovní vědění? Protože bude docházet k jevům, které bude možné pochopit jen pomocí duchovní vědy a které zůstanou nepochopené, když lidé nebudou znát duchovní vědu.

Tyto schopnosti se budou poměrně rychle vyvíjet u malého počtu lidí. Je sice pravda, že prostřednictvím ezoterního školení může člověk již dnes daleko překročit to, co se zde v malých začátcích připravuje pro všechny lidi. Avšak to, k čemu člověk může dnes uměle vystupovat pomocí přiměřeného školení, připravuje se alespoň v malých začátcích pro celé lidstvo jako něco, o čem se bude muset mluvit, ať už se to bude chápat nebo ne, v letech 1930 až 1940. Jen ještě málo desetiletí nás dělí od chvíle, kdy takové jevy začnou být častější.

Avšak potom nastane také ještě něco jiného u lidí, kteří těchto schopností dosáhnou. Těmto lidem vyplyne důkaz pro jednu z nejzávažnějších vět Nového zákona, která na tyto duše zapůsobí otřesně. Neboť v těchto duších vyvstane věta: „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa“, to znamená, když to správně přeložíme, „až do konce pozemských eónů.“ Tento výrok nám říká, že křesťanství není pouze tím, co jednou bylo napsáno v knihách a co bylo v určitých dobách hlášáno. Říká nám, že křesťanství není pouze to, co je dnes shrnuto v těch či oněch dogmatech, nýbrž že je něco živého. Chová v sobě zření a prožívání zjevení, které se bude rozvíjet stále silněji. Dnes stojíme teprve na začátku působení křesťanství, a kdo se skutečně spojil s Kristem, ten ví, že z tohoto křesťanství budou přicházet stále nová a nová zjevení. Takový člověk ví: křesťanství není na ústupu, křesťanství roste, rozvíjí se, křesťanství je něco živého, nikoli něco mrtvého.

Kdo dnes prochází duchovním vývojem, může již dnes začít prožívat pravdu výroku: „Já jsem s vámi po všechny dny až do konce pozemských věků.“ Takto je Kristus u nás, v duchovní formě se vznáší kolem Země. Před událostí na Golgotě nemohli jasnovidci najít Krista v zemské atmosféře. Teprve po události na Golgotě stává se Kristus viditelným v zemské atmosféře, protože od té doby je zde. Jeden z lidí, jenž znal jasnozření předkřesťanské doby, věděl, že jednou přijde chvíle, kdy nastane toto: v astrální oblasti naší Země nyní ještě nenajdeme toho, který se nazývá Kristem. Avšak přijde doba, kdy jasnozřivé oko bude otevřeno a v oblasti Země bude zřít Krista! Tento člověk věděl, že vzhledem k pozemskému jasnozření nastane veliká změna. Nebyl ještě tak daleko, aby ho palestinské události přesvědčily o tom, že tyto události již nastaly. Žádné fyzické události ho nemohly přesvědčit o tom, že Kristus již sestoupil na Zem. Mohlo ho přesvědčit teprve, když jasnozřivě viděl v pozemské atmosféře Krista. Tehdy byl přesvědčen o tom, že mystérii očekávaný sestup Krista na Zem se opravdu uskutečnil. Co zažil Pavel, přítomnost Krista v pozemské atmosféře, to je to, co prostřednictvím ezoterního školení může dnes jasnozřivý člověk zažít uměle. To je také to, co pomocí jasnozření, jež se stane přirozeným, budou moci jednotliví lidé zažít, jak to bylo charakterizováno, počínaje lety 1930 až 1940, a potom po delší údobí jako něco zcela přirozeného. Událost před Damaškem bude se pak pro mnohé opakovat. A tuto událost můžeme nazvat opětným příchodem Krista, opětným příchodem v Duchu. Kristus zde bude pro lidi, kteří mohou vystoupit až ke zření éterné- ho těla. Neboť až do těla fyzického sestoupil Kristus pouze jednou - tehdy v Palestině. Avšak v éteru těla dlí neustále v éterné atmosféře Země. A protože se lidé vyvinou k éternému zření, budou ho vidět. Tak vyplývá opětný příchod Krista z toho, že lidé vystoupí ke schopnosti zřít Krista v éteričnu. To očekáváme v naší přechodné době. A úkolem duchovní vědy je nyní také příprava duší, aby mohly přijmout Krista, jenž k nim sestupuje.

Nyní jsme přihlédlí i ke druhé z položených otázek. Na jedné straně jsme viděli, že má smysl dobře využít svých inkarnací. Avšak viděli jsme také, jak nejlépe můžeme využít svého vlastního přítomného vtělení tím,

že se budeme připravovat na ono nazírání, které nám nastane pro Kristovu budoucnost. A tento opětý příchod chápeme správně. Potom také pochopíme veliká nebezpečí, jež jsou s ním spojena. To vám ještě nyní musím říci.

Charakterizovaný opětý příchod Krista v duchu je tím největším, co se k lidstvu blíží v nastávajících dobách. Avšak materialismus naší doby bude tak silný, že i takováto pravda bude vykládána materialisticky. A tyto materialistické výklady budou převáděny do reality. Tato pravda se bude vykládat jako fyzický příchod. V nepříliš vzdálené době budou po Zemi putovat nepraví mesiášové, lidé, kteří se budou vydávat za opět sestoupivšího Krista. Avšak právě anthroposofové by neměli upadat až do materialismu a věřit, že Kristus opět sestoupí na zem ve fyzickém těle. Neboť oni vědí, že skončil temný věk, v němž lidé pro vývoj vědomí svého já potřebovali život ve fyzické hmotě bez vzhledu do duchových světů. Člověk se musí nyní opět vyvíjet vzhůru až do duchových sfér, kde bude moci zřít Krista jako živého a přítomného v éterném světě.

Lidstvo bude mít čas asi 2500 let k tomu, aby si tyto schopnosti osvojilo. Bude mít k dispozici 2500 let k nabytí éterne'ho zření jako přirozeného všeobecného nadání, až posléze zase v přechodné době lidé vystoupí k jiné schopnosti. V těchto 2500 letech bude se moci stále více lidských duší vyvíjet vzhůru k těmto schopnostem. A nebude rozdíl mezi tím, zda lidé budou v uvedené době žít zde mezi zrozením a smrtí nebo po smrti budou pobývat v duchovém světě. Rovněž tato doba lidského života mezi smrtí a novým zrozením bude prožívána jinak, když duše zažijí opětý příchod Krista. I to se vlivem tohoto zážitku změní. Pro duše nyní vtělené bude tudíž mít velký význam, budou-li připraveny pro Kristovu událost, jež nastane v tomto století, nejen když budou ještě vtělené ve fyzickém těle, nýbrž bude to důležité i pro ty, které již budou za branou smrti a budou se nacházet mezi smrtí a novým zrozením, až nastane tato nová událost Kristova. Pro všechny přítomné duše je důležité, aby byly připraveny na toto dění, a tím byly také obrněny před nebezpečími.

Když takto mluvíme, cítíme, čím pro nás anthroposofie má a může být, jak nás má připravovat, abychom mohli splnit to, co způsobí, že největší událost neprojde kolem lidstva beze stopy. Neboť kdyby prošla kolem lidstva beze stop, ztratilo by lidstvo důležitou vývojovou možnost a zapadlo by do temnoty, vyprahlo by. Světlo může nastat jen tehdy, když lidé procitnou k novému vnímání, a tím se také otevřou nové Kristově události. Toto se bude v budoucnosti říkat stále znovu. Avšak stále znovu se bude také tvrdit, že nepraví proroci by mohli stát v cestě velkému dobru, kdyby se jim podařilo rozšířit názor, že se Kristus zjeví v těle. Kdyby anthroposofové neměli toto pochopit, potom by mohli propadnout omylu, jenž by umožnil vystupování nepravých mesiášů. Ti vystoupí, protože počítají s dušemi oslabenými materialismem, které si dovedou představit pouze to, že přijde-li Kristus znovu, musí se objevit ve hmotném těle. Tento nesprávný výklad zvěstování je špatný; avšak bude zde existovat jako zlé pokušení lidstva. Anthroposofie má za úkol lidi od tohoto pokušení uchránit; to nelze dostatečně zdůrazňovat všem, kteří to chtějí slyšet. Avšak z toho také plyne závažnost anthroposofie. Anthroposofii pěstujeme nikoli jen proto, že jsme zvědaví na rozmanité pravdy, nýbrž protože víme, že tyto pravdy jsou zapotřebí ke spáse lidstva, k jeho neustálému zdokonalování.

Kristus bude k lidstvu přistupovat ještě v mnoha formách. Formu, kterou zvolil při palestinských událostech, zvolil proto, že lidé byli tehdy odkázáni na schopnost vyvíjet své vědomí na fyzické úrovni a tu se snažil podmanit. Avšak lidstvo je povoláno k tomu, aby vyvíjelo stále vyšší schopnosti, aby mohl poté vývoj zase udělat nový skok.

Kristus zde bude přítomen, aby mohl být prožíván i na vyšších stupních poznání. Ani v tomto vztahu nestojí křesťanství na konci nýbrž na začátku svého působení. A lidstvo bude postupovat od stupně ke stupni a od stupně ke stupni zde bude křesťanství, aby po celou budoucnost Země uspokojovalo nejhlubší potřeby lidské duše.